

De deur op een kier

Als iemand weet hoe tot levenslang veroordeelden eraan toe zijn, is het Wim Anker wel. Zes van de 38 levenslangen zijn cliënten van advocatenkantoor Anker & Anker in Leeuwarden. Wim zoekt ze regelmatig op, al kan hij juridisch weinig doen. "Als ze vroegen of er toekomstperspectief was, zei ik: geen enkel. Je moet mensen geen valse hoop geven. Tegenwoordig zeg ik voorzichtig: er is reuring." Tekst: Pauline van der Mije

Als beginnend advocaat 'met de korte broek nog aan' verdedigde Wim Anker in 1983 Ton P. in hoger beroep. De rechtbank had hem levenslang gegeven omdat hij een negenjarig meisje had misbruikt en vermoord. "Ik moest me eerst verdiepen in levenslang, er was nauwelijks iets over bekend", zegt Anker. "Het ministerie had zelfs geen lijst van veroordeelden." Terwijl P.'s straf werd omgezet in achttien jaar plus tbs, ontstond bij Anker & Anker een archief dat inmiddels vele ladekasten beslaat.

Nederland heeft het meest rigide systeem van alle EU-landen, zegt Anker. "Overall is iets geregeld: voorwaardelijke invrijheidstelling na een aantal jaren, toetsing door de rechter of een goed functionerende gratieprocedure. Wij hebben geen van drieën. De kans op gratie is momenteel nul-komma-nul. Zelfs modelgevangene Loi Wah C. (ruim een kwart eeuw geleden veroordeeld voor het doden van een Chinees gezin, red.) heeft vijf keer nul op het rekest gekregen. Als hij al geen gratie krijgt, komt niemand in aanmerking."

Anker probeert 'zijn' levenslangen af en toe moed in te praten. "Ik heb één keer de fout gemaakt er drie op een dag te bezoeken. Dat doe ik nooit meer. Het is loodzwaar, want waar moet je over praten? In het heden is elke dag hetzelfde, het verleden was meestal een grote chaos en een toekomst hebben ze niet."

De advocaat ziet veel wanhoop, depressie en eenzaamheid. "Voormalig cliënt Koos H., in 1982 veroordeeld voor misbruik van en moord op drie meisjes, komt uit een gezin van negentien. Eén broer zoekt hem af en toe nog op." Maar ook binnen de gevangensmuren is het isolement groot. "Iedereen weet: die heeft niets meer te verliezen. Dat kan gevaarlijk zijn. Medegevangenen en gevangenspersoneel houden dikwijls afstand."

Terwijl Wim Anker vertelt, bladert broer Hans door hoopgevende rechterlijke uitspraken: het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft bepaald dat het opleggen van levenslang zonder perspectief op eventuele vrijlating inhumain is. "Het constitutioneel hof van Sint Maarten heeft daarom levenslang uit het Wetboek van Strafrecht geschrapt. Dat gebeurt binnen ons koninkrijk!" In Nederland oordeelde de Hoge Raad in 2009 dat de mogelijkheid van gratie voldoende is. Er kan strijd ontstaan met het mensenrechtenverdrag, als blijkt dat de gratie een wassen neus is. Volgens de Ankers is dat het geval in Nederland, gelet op het politieke klimaat. "Maar dat is heel moeilijk aan te tonen, want gratieverzoeken komen niet vaak voor."

De broers bespeuren wel terughoudendheid onder rechters bij het opleggen van levenslang. "Maar van beleidsverandering op het ministerie is nog geen sprake", zeggen ze. "Terwijl de oplossing zo eenvoudig is. Een rechterlijke

toetsing na twintig jaar geeft onze cliënten een stip aan de horizon. Vrijheid is lang niet voor iedereen mogelijk. Maar als de deur op een kier staat, richten mensen zich op de toekomst, op scholing, op het aanhalen van contacten. Ze gaan weer leven." ■

Twee keer levenslang

John O., ooit bekend als de Gifmenger van Berkel, heeft als enige in Nederland twee keer levenslang gekregen. Hij was huisarts van beroep en vergiftigde zijn vrouw. Daarvoor is hij 8 juni 1954 tot levenslang veroordeeld. Vier jaar later was het weer mis: dokter O. diende medegevangene Adriaan Lodder - die zelf ook een levenslange gevangenisstraf uitzat omdat hij zijn vrouw had vergiftigd - een fatale dosis cyaankali toe. Dat kwam hem nog eens op levenslang te staan. John O. heeft geen schuld bekend. Toch kreeg hij in 1975 gratie. Volgens deskundigen was hij een ander mens geworden en vormde hij geen gevaar meer voor anderen.

Bron: Overzicht levenslang gestraften in Nederland, Anker & Anker advocaten